

Tegnap talán még keseregő gondolatokat szült ifjúságunk nemzeti érzésének, hazaszeretetének látszólagos hiánya, s egyik fő gondunk a hazaszeretet, a nemzeti érzés felkeltése volt. Ma vagy holnap esetleg egyik napról a másikra a túlaradó nemzeti érzés meghökentető méretű, csodákra s pusztításra kész megnyilvánulásaival találjuk magunkat szemben, s fő gondunk, hogy ezt a hatalmas politikai-társadalmi energiát pozitív célok szolgálatában, a hazáért hasznosítsuk.

Aki történelmünket valamenynyire is ismeri, az tudja vagy tudhatja, hogy a nemzeti érzés, a hazaszeretet ma még fel sem térképezett mélységekben gyökerezik, forrásai valahol ott erednek, ahol a szülők iránt érzett szeretet, a családhoz, a barátokhoz való ragaszkodás forrása, következőképpen az emberi cselekvés legerősebb motívái közé tartozik. Tudja vagy tudhatja továbbá, hogy a nemzeti érzés, a hazaszeretetre építő politika mindig elemmentes erővel hatott a tömegekre, az ország társadalmi előrehaladását jelentősen elősegítette. Am ez az érzés, ezt a szeretetet igen gyakran állították a társadalmi reakció, a haza ellenségeinek politikai szolgálatába is. A huszadik század embertelen borzalmait aligha lehetett volna végrehajtani a nemzeti érzésre, a hazaszeretetre apelláló, de azt embertelen célokra felhasználó, megszerző politika nélkül.

A hazaszeretet, a nemzeti érzés ezek szerint valami eleve gyanús és veszélyes jelenség lenne? Úgy vélem, a válaszunk csak egyértelműen nem lehet. Világosan bebizonyosodott, hogy a hazaszeretet és a nemzeti érzést a modern kor problémáinak megoldásánál sem nélkülözhet-

„Hazafiaskodás” helyett hazaszeretet

Töprengés a nemzeti érzésről és a hazafiságról

Jelenleg nálunk, — itt és most, hogy nyíltan beszéljünk —, a szocializmus, a szocialista rendszer vállalása nélkül, a szocialista célok megvalósításában való aktív részvétel nélkül, jelképesen a nemzetiszínű zászló mellett a vörös zászló vállalása nélkül nincs és nem is lehet igazi hazafiság. Hazafias múlt, az egykor pozitív hazafias jelsza-

sával, a szent dolgok iránti rajongással ismételtjük, ha nem a jelenlegi társadalmi helyzetből indulunk ki, ha nem vesszük figyelembe, hogy ugyanazon jelkép, jelszó, különböző történelmi körülmények között mást és mást jelent. Történelmi, politikai ábc-nek tűnik, hogy ugyanaz az eredetét tekintve progresszív jelszó más történelmi szituációban ellenforradalmi, haladásellenes is lehet. Közelmúltunk szolgált tanulsággal arra, hogy magyarnak és hazafiasnak csengető jelszavakkal, hamis történelmi analógiákkal hogyan sikerült „jobb- és baloldali” hamis prófétáknak jó szándékú, a nemzeti érzéstől és hazaszeretettől fűtött embereket is kelepcebe csalni, és hogyan fordították mások áldozatvállaló felbuzdulását a nemzet, a haza jövőjét és igazi feléledését jelentő rendszer ellen.

Nemzeti érzés ápolása, a hazaszeretet kialakítása és pozitív társadalmi-politikai programmal történő egyesítése további fejlődésünk egyik kulcskérdése. A nemzeti érzés ápolása azonban nem járhat együtt más népek lebecsülésével, nem válhat a nemzeti elzárkózás forrásává, nem fordíthat szembe bennünket a környező népekkel. Nemzeti jellegünk helyes elvi politika alapján történő ápolása, a környező országok magyar nemzeti ségével való intenzívebb kapcsolatunk, kapcsolataink ápolása a világban szétszórta magyarokkal, még jobban összekapcsolhat a világ népeivel. Csak az általános frázisok és nacionalista jelszavak válhatnak ki ellenkező

vak iránti elkötelezettség csak akkor jelenti múltunk haladó hagyományainak folytatását, ha az jelenlegi feladataink megoldását nem gátolja, hanem elősegíti, ha ehhez nyújt teremtő, alkotó erőt.

Magunkat csapjuk be, nemzeti múltunkat csaljuk meg, ha a múltbeli jelképeket, eszméket és jelszavakat keletkezésüknek, igazi tartalmuknak figyelmen kívül hagyá-

sával, a szent dolgok iránti rajongással ismételtjük, ha nem a jelenlegi társadalmi helyzetből indulunk ki, ha nem vesszük figyelembe, hogy ugyanazon jelkép, jelszó, különböző történelmi körülmények között mást és mást jelent. Történelmi, politikai ábc-nek tűnik, hogy ugyanaz az eredetét tekintve progresszív jelszó más történelmi szituációban ellenforradalmi, haladásellenes is lehet. Közelmúltunk szolgált tanulsággal arra, hogy magyarnak és hazafiasnak csengető jelszavakkal, hamis történelmi analógiákkal hogyan sikerült „jobb- és baloldali” hamis prófétáknak jó szándékú, a nemzeti érzéstől és hazaszeretettől fűtött embereket is kelepcebe csalni, és hogyan fordították mások áldozatvállaló felbuzdulását a nemzet, a haza jövőjét és igazi feléledését jelentő rendszer ellen.

Nemzeti érzés ápolása, a hazaszeretet kialakítása és pozitív társadalmi-politikai programmal történő egyesítése további fejlődésünk egyik kulcskérdése. A nemzeti érzés ápolása azonban nem járhat együtt más népek lebecsülésével, nem válhat a nemzeti elzárkózás forrásává, nem fordíthat szembe bennünket a környező népekkel. Nemzeti jellegünk helyes elvi politika alapján történő ápolása, a környező országok magyar nemzeti ségével való intenzívebb kapcsolatunk, kapcsolataink ápolása a világban szétszórta magyarokkal, még jobban összekapcsolhat a világ népeivel. Csak az általános frázisok és nacionalista jelszavak válhatnak ki ellenkező

hatást. Az viszont bizonyos, hogy a nemzeti önérték megsértése, a vélt vagy valós nemzeti sérelem mindig termékeny talajt készített elő a nacionalizmus magvai számára. Minden népnek saját nacionalizmusa ellen kell elsősorban harcolnia, de abban igazat kell adnunk Illyés Gyulának, hogy a mindenki a maga portája előtt seperjen álláspont nem azt jelenti, hogy jobb- és baloldali szomszédaink összes szemétét hagyjuk a magunk háza elé seperni, vagy esetleg kitarjuk az ablakunkat is. Múltunk elkerülhetetlen és nem mindig fájdalmentes „bevallása” sem tehetségi neurotikussá, önkorbácsolóvá a nemzetet, a jelenlegi nemzedéket, mint ahogy a nemzet sem elsősorban az elmúlt generációké, hanem a mai embereké.

Az MSZMP 1956. után világos, elvi dokumentumokban rögzített és a gyakorlatban is érvényre juttatott álláspontot alakított ki a nemzeti kérdésben. A probléma természetéből adódóan azonban ez csak irányvonalat jelent a különböző szituációk elemzésére, de semmiképpen nem mentesít a konkrét helyzet elemzésétől, senkit sem ment fel saját álláspontjának kialakítása, és ennek állandó újrafogalmazása, „korszerűsítése” valamint továbbadása alól. Az idősebb generáció kötelessége a múlt tapasztalatainak meggyőző továbbadása, a felnövő nemzedék felölősege pedig a tájékozódás. Hogy ez mennyi kívánivalót hagy maga után, azt személetesen bizonyítják március 15-e megünneplése körül a KISZ-szervezetekben, a hallgatói közösségekben és még a hallgatói pártszervezetekben is évről évre megismétlődő viták, az ott felmerülő kérdések.

DR. BÁRÁNY FERENC

Közérzet — munkafegyelem — demokrácia

Próbálkozom...

Próbálkozom hetek, sőt hónapok óta, hogy folytassam ezt a riportorozatot. Próbálkozom újból és újból — sorra járom a Természettudományi Kar tanszékeit. Mendeddig hiába. Kérdézősködés-

semre — szinte előre tudom — kétféle választ kapok. Vagy azt, hogy náluk csupa szép, csupa jó minden — vagy azt, hogy nagy a zsúfoltság, nem kapnak elég mosószert, kevés a fizetés stb... Félreértés ne essék, ezek is lényeges kérdések. De a sorozat

nem azzal a céllal indult, hogy mi újból megírjunk régen tudott és általunk nem megoldható, nem is befolyásolható tényeket. Az egyetem falai nem bővíthetők, a beralap meghatározott, annyit azért talán érthetünk, hogy riportjaink után gyakrabban esereinelnek munkaköpenyt, vagy több mosóport adnak egy hónapra.

Szívesen írnám viszont meg, ha a megkérdezettek valóban a közérzet, munkafegyelem, demokrácia kérdéseire szólnának hozzá és mondanák el észrevételeiket, gondolataikat, panaszait. Nincs még egy éve sem, hogy a TTK néhány középiskolájának egy „viharos” hangulatú beszélgetésén részt vettem. Azóta kiderült, hogy sérelmeik egyrésze jogos, illetve az is, hogy egyesek megálapozatlanul vádaskodtak. De amire akkor panaszokadtak, amit névvel, név nélkül elmondtak, az már mind megoldódott volna? Ha igen, én elhiszem és szívesen meg is írom. De azt is meg kell írnom, hogy nem a legtisztább lelkiismerettel vetem papírra a „csupa szép, csupa jó” nyilatkozatokat, amikor tudom, hogy nincs minden rendben. Tudom, mert sok mindenről hallottam, de nem írhatom meg, mert köt az ígéretem. „Ezt elmondom, de ne írja meg az újságba.” Vagy: találkozom valakivel a Gödörben — látásból ismer — tudja, hogy én írom ezt a sorozatot és elmondja, hogy X intézetben egy oktató rákiabált az egyik dolgozóra: „Álljon vigyázzba, ha velem beszélsz!” Ki mondta, hol, mikor? Nem tudom kideríteni. De azt sem hiszem, hogy ezt csak kitalálta volna valaki.

Felkerestem egy laboránst. Elmondtam mit akarok, azonnal visszakérdezett: „Miért éppen tőlem akar erről hallani? Ki ajánlott engem? Menjen a B tanszékre, ott ez meg az van, nálunk az A intézetben minden a legnagyobb rendben.” Az A in-

tézetben szintén minden nagszerű, de véleményük szerint a B tanszéken érdemes lenne körülnézni. Egyszer megkértek, hogy nyomozzak ki valamit, azt mondták „áldani” fognak, ha megírom és ha ez változtat a helyzeten. Amikor arra került a sor, hogy ezután az ügy után kezdtem érdeklődni, ismét csak fákabba ütköztem. „Jobb ha nem piszkáljuk, ki tudja nem üt-e ez vissza valahogy ránk?”

Egy üzenet átadására kértem meg az egyik tanszéki csoport dolgozóját. Nem adja át — mondta — hívjam fel inkább az illetőt, mert ők nincsenek beszélő viszonyban a másik tanszéki csoporttal. Itt történt meg az is, hogy a „beviszály” miatt egy határidős dolgról már csak a határidő lejártá után értesültek. Egy beszélgetés utáni napon valaki „jóindulatúan” figyelmeztetett, hogy milyen visszhangja volt kérdézősködésemnek: Ki küldte a nyakamra az újságot? Mi baj van már megint? Nem tudjuk egymás között elintézni? Egy helyen a tanszékvezető engedélye nélkül nem nyilatkozhatott senki. Volt, ahol — ugyan csak név nélkül — a szakszervezet érdekvédelmét hiányolták.

Azt hiszem, nem az ugyancsak élére állított „nemesek és nem nemesek” az alapprobléma — bár van ahol még fennáll ez a megkülönböztetés — hanem számtalan más olyan kérdés, ami nagyon is beletartozna a közérzet, munkafegyelem, demokrácia probléma — körébe. Biztos vagyok benne, hogy a sorozat számára lenne mondanivalójuk oktatóknak és dolgozóknak egyaránt. Ezért azt hiszem, újból próbálkozom...

SARKADI NAGY EMILIA

Legyen a közösség mozgató erő!

Nemcsak Szabó Magdolna Provokáció című cikke provokálta ki belőlem a véleménynyilvánítást, bár ennek is része van benne, hanem hogy egy-két dolgról írni szeretnék a téma felvetődése kapcsán.

Kezdem tehát az előbb említett cikk megállapításainak a mérlegelésével, amelyek sajnos úgy tűnik; nagyon is igazak. Engem, mint elsőévest az évkezdés után az lepett meg leginkább, hogy egyes érdekes és színvonalas rendezvényeken a közösség egyáltalán nem tükrözte a Szegeden tanuló egyetemisták, főiskolások tekintélyes számát. Nem történt még meg, hogy egy rendezvényről a nagy érdeklődésből származó helyhiány miatt maradtam volna le. Például: a közismerten leginkább látogatott Art Kino előadásaira, azaz most már csak az előadására, a később jövő is nyugodtan tud jegyet venni.

Mindaz csak egy „törzsgárda” létét bizonyítja, nem pedig azt, hogy egyes rendezvények nem az érdeklődésnek megfelelően választották témájukat, műfajukat. Ezt a tényleges állapotot ok vagy okok megkeresésével, felderítésével lehet megindokolni és megérteni, de nem lehet elfogadni.

Kezdem talán ott, ahol én az egész probléma kiinduló pontját látom. Az elsőéves egyetemi és főiskolai hallgatók számára a kezdés jelentős. Úgy érzik megvalósíthatják elképzeléseiket, a tanulás mellett önműveléssel, sporttal foglalkozhatnak és élhetnek az előtük megcsillantott kulturális, művészeti lehetőségekkel. Ez persze nem sokáig tart, mert hamar rájönnek, hogy a tanulmányi dolgokon kívül nem sokat tudnának nekifognak, az az ő bajuk, ha nem, az is, így aztán szép lassan mindenről lemaradnak. (Itt most nem a kolezs bulikra gon-

dolok, mert azokat eléggé látogatják az érdeklődők; és népszerűsítőik is vannak.)

Sok rendezvény népszerűsítését elégtelennek tartom és ugyanez a helyzet véleményem szerint az egyetemi lappal is. Egy átlag diákra alig hiszem, hogy az itt-ott található felhívások nagy ösztönző erővel hatnának; sokszor talán el sem olvassák őket. Egyetemi újságot sem igen kaphat az ember, még pénzért sem. Csak a „majdcsak hozzám kerül egy” szerencsében bízhat.

A csoportok lehetnének azok a közösségek, amelyek sokkal több embert mozgathatnának meg adott esetben. Ehhez persze jó közösség kell, amely nemcsak a buliknál jön össze. Az ilyen csoport aztán a passzívabb egyéneket is kimozdítaná a holtpontonról, az érdeklődőbbek befolyásával. A KISZ-szervezet a tanulmányi csoportok, a kollégiumi szobák is lehetnének ilyen jellegű közösségek. De persze tenni kell azért, hogy ez meg is valósuljon. Magától nem jön létre és pusztán csak beszélni erről kevés.

Mégis felmerül a kérdés, hogy mi is történik a szabad idővel? Mindenkinek van szabad ideje, kinek több, kinek kevesebb. Azt, hogy ki mire fordítja, hogyan használja fel — egyéni dolog. A leszűrhető tapasztalatok szerint nagyrészt „szétfolyik”. Az egyetemi évek alatt meglevő művelődési lehetőségek később már nem térnek vissza, később már elmulasztásukra sem lesz mód. Lassan kialakul egy „rutinmagatartás” amely leszűkíti a meglevő kezdeti érdeklődést. A felsőévesek egyrésztében kialakult az érdeklődéshiány. Ez az újonnan jövőkre is szépen átöröklődik.

Azt hiszem ezt semmiképp nem szabad hagyni!

Kánya András

(Hozzászólás a szabad idő eltöltéséről szóló vitához!)